

▪ cărți

Achim, Venera și Raluca Tomi (eds.): *Documente de arhivă privind robia țiganilor. Epoca dezrobirii. (Ediție cu colaborarea Florinei Manuela Constantin). București: Editura Academiei Române, 2010.*

Abstract. Acest volum a fost realizat în cadrul proiectului *Problema țiganilor în România în secolul al XIX-lea. Instituția robiei, mișcarea aboliționistă și emanciparea țiganilor*, desfășurat în cadrul Institutului de Istorie „Nicolae Iorga” în anii 2007–2010 și finanțat de CNSIS.

Volumul reunește 235 de documente inedite din perioada 1831–1859, provenind din mai multe arhive. Ele se referă la robia țiganilor din Țara Românească și Moldova în ultimele decenii de existență a acestei instituții, care a fost complet abolită în anii 1855–1856. Documentele selectate acoperă o problematică variată, de la aspectele socio-economice, juridice și fiscale ale robiei până la probleme de familie, permițând astfel o cunoaștere detaliată a mecanismelor de funcționare ale acestui sistem. Mai multe documente se referă la răscumpărarea de către stat a robilor particulari în epoca de dinaintea ultimelor două legi de dezrobire, din 1855 și 1856. Altele se ocupă de procesul de compensare a foștilor proprietari de robi în baza acestor legi, până în 1859. Unele dintre aceste documente reprezintă tabele statistice sau calcule economice, ori liste cu robi emancipați.

Intenția editorilor a fost de a ilustra procesul de dezrobire, respectiv volumul a fost gândit ca punct de plecare pentru studii privind robia sau istoria țiganilor, teme neglijate mult timp de istoriografia română. Volumul include *Rezumatele documentelor* în limba română și în limba engleză, documentele propriu-zise, un *Glosar* și un *Indice* de localități, persoane și materii, precum și o *Anexă* cu 12 facsimile.

Achim, Venera și Viorel Achim (coord.): *Minoritățile etnice în România în secolul al XIX-lea. București: Editura Academiei Române, 2010.*

Abstract. Volumul conține 18 studii consacrate istoriei minorităților etnice din Vechiul Regat al României. Studiile, care se referă la o minoritate anume (evrei, țigani, germani, greci, turco-tătari, polonezi, ceangăi) sau la mai multe minorități, privesc fie Principatele Române în epoca modernă, fie, România, după unirea din 1859. Limita cronologică superioară este reprezentată de Primul Război Mondial. Cercetarea minorităților etnice din Moldova și Țara Românească, respectiv din România, până la Primul Război Mondial, este justificată nu numai sub aspectul acoperirii unei lacune în cunoaștere, ci și pentru faptul că statul român de după 1918 a continuat într-o anumită măsură viziunea pe care clasa politică din Vechiul Regat o avea cu privire la raporturile stat–minorități. Cum s-a construit această viziune, când și în ce împrejurări, sunt chestiuni care au relevanță pentru istoria țării în secolele XIX și XX.

Din punct de vedere tematic, studiile sunt grupate în următoarele șapte blocuri: 1. Contribuția minorităților la modernizarea României (secolul al XIX-lea); 2. Minoritarii în orașele românești în secolul al XIX-lea; 3. Naționalismul românesc și minoritățile etnice; 4. Organizarea și funcționarea comunităților etnominoritare în România, secolul al XIX-lea; 5. Situația minorităților etnice în Dobrogea, 1878–1918; 6. Ceangăii din Moldova – problema identității; 7. Chestiunea evreiască în România, 1866–1914.

Studiile incluse în acest volum au fost prezentate anterior sub formă de comunicări la conferința *Minoritățile etnice în România în secolul al XIX-lea*, desfășurată la București, în octombrie 2009, organizată de Departamentul pentru Relații Interetnice al Guvernului României și Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” al Academiei Române

Vincze, Enikő și Harbula Hajnalka: Strategii identitare și educație școlară. Raport de cercetare despre accesul copiilor romi la școală (EDUMIGROM/România). Cluj-Napoca: Editura Fundației pentru Studii Europene, 2011.

Abstract. Volumul așează în centrul atenției strategiile identitare ale copiilor romi prin care aceștia răspund provocărilor venite dinspre mediul lor școlar și domestic imediat, dar și dinspre contextul social-economic mai larg. Totodată, observă efortul acestor adolescenți de a se afirma ca persoane independente, în timp ce prelucrează atât mesajele culturale privind identitatea lor de rom, cât și efectul condițiilor materiale în care trăiesc, încercând să se manifeste în prezența altora cu demnitate (prin acceptarea necondiționată a regulilor impuse de școală și/sau prin rezistența față de ele). Volumul ne demonstrează că deși politicile publice au potențialul de a neutraliza într-o anumită măsură efectele marginalizării sociale, intersectându-se cu anumiți factori structurali și mentalitari ai mediului cotidian al copiilor romi, aceste politici publice nu generează schimbări sustenabile dacă nu sunt completate cu schimbări ale economiei politice și ale gândirii cotidiene despre conviețuirea cu alteritatea.

Cercetarea care a stat la baza acestui volum a fost realizată sub egida proiectului EDUMIGROM: *Diferențe etnice în domeniul educației și perspective divergente pentru tineretul urban într-o Europă extinsă* (pentru mai multe detalii vezi <http://www.edumigrom.eu/>), finanțat de Comisia Europeană prin Programul Cadru Șapte (FP7/2007-2013). Din setul de materiale produse de-a lungul celor trei ani de proiect, volumul de față face uz doar de explorarea politicilor educaționale, precum și de analiza datelor calitative adunate prin instrumentarul studiului comunitar.

▪ reviste, articole

Achim, Viorel (ed.): Identity Projects and Processes in the Romanian Space, 19th–20th Centuries [Proiecte și procese identitare în spațiul românesc, secolele XIX–XX]. Transylvanian Review, Vol. XIX, Supplement No. 4. Cluj-Napoca: Romanian Academy, Center for Transylvanian Studies, 2010.

Abstract. Culegerea de studii a apărut ca supliment al revistei *Transylvanian Review*, care apare sub egida Centrului de Studii Transilvane din cadrul Academiei Române. Volumul conține patru studii care se ocupă de minorități etnice din România, dintre care trei sunt dedicate situației romilor din secolul XIX, după cum urmează: *The French Influence over the Abolitionism in the Romanian Principalities* [Influența franceză asupra aboliționismului din Principatele Române] de Raluca Tomi, *Romanian Abolitionists on the Future of the Emancipated Gypsies* [Aboliționiștii români despre viitorul țăganilor emancipați] de Viorel Achim, respectiv studiul intitulat *The Policy of Settling Gypsy Blacksmiths in the Wallachian Villages, 1831–1848* [Politica de sedentarizare a țăganilor fierari în satele Țării Românești, 1831–1848] de Venera Achim. Al patrulea articol este scris de Cătălin Turliuc și este intitulat *The Legal Status of National Minorities in Interwar Romania 1918–1923. Formation and Transfer of Normativity* [Statutul juridic al minorităților naționale în România interbelică, 1918–1923. Formare și transfer de normativitate]. Studiul este făcut pe situația minorității evreiești din România în perioada studiată.

▪ proiecte, rapoarte de cercetare

Kuszálík, Péter: Az RMDSZ tizenöt éve a sajtó tükrében [Cincisprezece ani din istoria UDMR prin prisma presei]. Erdélyi Magyar Adatbank, 2011.

Descriere. În cursul lunii februarie 2011, secțiunea de cronologii a portalului academic Erdélyi Magyar Adatbank a fost îmbogățită cu o cronologie (în limba maghiară) care reflectă istoria UDMR-ului de la evenimentele premergătoare înființării organizației (din iunie 1988) până în decembrie 2004. Cronologia a fost realizată de către Péter Kuszálík, prin extragerea informațiilor relevante din diverse cronologii, colecții de documente, publicații UDMR, memorii, respectiv pe baza literaturii de specialitate având drept obiect studiul UDMR-ului și istoria comunității maghiare din România. Cronologia este compusă din 4.400 de articole ce conțin referiri la cca. 10.000 de evenimente, 2.000 de persoane și 600 de localități.

Cronologia sub forma de bază de date poate fi vizualizată la adresa <http://rmdszkronologia.adatbank.transindex.ro/>. Pe lângă căutarea generală și filtrare după dată, este posibilă și căutarea după indici geografici, instituții, persoane și materii.

▪ simpozioane, conferințe, mese rotunde, workshopuri

În 17 februarie 2011, la Muzeul Breslelor (Céhtörténeti Múzeum) din Târgu Secuiesc, respectiv la Muzeul Etnografic Ceangăiesc (Csángó Néprajzi Múzeum) din Zăbala a avut loc prezentarea cărților etnografice apărute la sfârșitul anului 2010.

Autoarea Enikő Szócsné Gazda, muzeograf etnograf la Muzeul Național Secuiesc, a prezentat trei volume. Cartea *Erdélyi kályhák és kályhacsempék* [Sobe și cahle ardelene] (Budapest: Terc Kiadó, 2010), bazată pe cercetare în arhive, muzee, colecții private, respectiv o bibliografie voluminoasă, cuprinde tradițiile a 80 de centre din Transilvania, unde în secolele anterioare au fost confecționate cahle ornamentate. Catalogul *Székelyföldi sgraffito kerámia*, respectiv traducerea acestuia în limba română *Ceramica zgrăfitată din Ținutul Secuiesc* (ambele apărute la Sfântu Gheorghe: Muzeul Național Secuiesc, 2010) prezintă colecția de ceramică confecționată prin metoda sgraffito a Muzeului Național Secuiesc.

Autorul István Kinda, muzeograf etnograf la Muzeul Național Secuiesc și-a prezentat cartea intitulată *Ellenőrzött közösségek. Szabályok, vétkek és büntetések a moldvai csángó falvakban* [Comunități controlate. Norme, abateri și sancțiuni în satele de ceangăi din Moldova] (Târgu Mureș: Asociația Muzeului Ardelean – Editura Mentor, 2010). Lucrarea este bazată pe o cercetare de teren de aproape un deceniu și prezintă structura controlului social, principalele abateri de la norme și mecanismul pedepselor în secolele 18–21 în comunitățile ceangăilor din județul Bacău.

Profesorul Ferenc Pozsony a prezentat cartea lui György Stuber intitulată *Moldvai csángó magyar „síposok”* [Cimpoieri ceangăi din Moldova] (Cluj-Napoca: Asociația Etnografică „Krizsa János”, 2010). Cercetarea a fost efectuată între anii 1973–2010 în localitățile din Moldova, cu scopul de a cunoaște muzicienii populari neglijați de cercetători și de a învăța confecționarea cimpoiului, respectiv muzica instrumentală specifică zonei.

În cadrul acestei manifestări a mai fost prezentat volumul *Krizsa János Néprajzi Társaság Évkönyve 18. Oktatás, kutatás, intézmények Kolozsvárt*. [Anuarul Asociației Etnografice Krizsa János, 18. Educație, cercetare, instituții la Cluj] (Cluj-Napoca: Asociația Etnografică „Krizsa János”, 2010) editat de către Dóra Czégényi, Vilmos Keszeg și Ferenc Pozsony. Anuarul cuprinde lucrări privind istoria etnografiei maghiare din Transilvania prezentate în cadrul a două conferințe (co)organizate de Asociația Etnografică „Krizsa János” la Cluj-Napoca pe 18 octombrie 2008, respectiv 23 octombrie 2009.

În data de 24 februarie 2011, la Muzeul Național Secuiesc (Sfântu Gheorghe) a avut loc prezentarea documentarului *A falon túl* (După perete) din 2009 în regia lui Balázs Vörös T.

Descriere. Filmul prezintă viața romilor din Sfântu Gheorghe, izolați de oraș în colonia Órkő printr-un zid înalt de 2 metri, din beton armat. Regizorul, Balázs Vörös T., a prezentat contextul nașterii filmului, care a fost realizat după mai mult de un deceniu de cercetare antropologică în comunitatea romilor de la periferia orașului. Evenimentele din cadrul comunității au fost urmărite cu camera de filmat timp de un an, iar cele 78 de minute montate din acest material oferă posibilitatea de a înțelege mai profund viața, tradițiile, conflictele și năzuințele acestor oameni.

István Kinda, în rolul de gazdă a evenimentului, a arătat în discursul de introducere faptul că Muzeul Național Secuiesc, ca instituție științifică de cercetare, în ultimii ani a fost și va fi în continuare partener în proiectele de cercetare, documentare și prezentare a culturii etniilor minoritare din România. La finalul evenimentului a avut loc o discuție cu participanții pe tema abordată, în care comentatorii au căutat punctele comune și posibilitățile de apropiere între culturile conviețuitoare.

▪ anunțuri

Competiție: Competiția media internațională pentru studenți – *Migrants in the Spotlight*, 2011

Descriere. Fundația Soros România, în parteneriat cu Organizația Internațională pentru Migrație, cu susținerea financiară a Comisiei Europene, a lansat competiția media internațională *Migrants in the Spotlight*. Competiția se adresează studenților din spațiul Uniunii Europene, cu vârste cuprinse între 18 și 28 de ani, interesați de fenomenul migrației. Tinerii pot concura pentru secțiunile articol și documentar de scurtmetraj. Tema aleasă trebuie să trateze într-o manieră creativă aspecte privind migrația (focusul trebuie să fie pe fenomenul imigrației), integrarea imigranților și/sau diversitatea culturală în România.

Aplicațiile trebuie depuse până pe 4 aprilie 2011.

Materialele realizate de câștigătorii competiției vor fi prezentate prin intermediul diverselor canale de comunicare media (platforma media online, ziare, reviste etc.), iar cele mai bune filme vor fi prezentate în festivaluri de profil. Premiul întâi este în valoare de 1.000 Euro, premiul doi: 500 EURO, iar premiul trei: 200 EURO (6 premii în total). De asemenea, câștigătorii vor fi invitați să participe la ceremonia de premiere în cadrul unei conferințe internaționale, la Budapesta, în luna mai, cu toate costurile incluse.

Pentru informații detaliate privind competiția, accesați pagina de internet a Fundației Soros România: [www.soros.ro/ro/comunicate_detaliu.php?comunicat=148].

Conferință internațională: *Ethnicity, Confession and Intercultural Dialogue at the European Union's Eastern Border* (Etnicitate, confesiune și dialog intercultural la frontiera de est a Uniunii Europene), Oradea, 2–5 iunie 2011

Descriere. Conferința este organizată de către Institutul de Studii Euroregionale Oradea–Debrecen, cu suportul Comisiei Europene prin intermediul Programului Jean Monnet. Prin intermediul acestei conferințe comitetul de organizare, împreună cu numeroșii specialiști din țară și străinătate care și-au anunțat participarea, își propun să aducă în discuție problematica gestionării relațiilor majoritate-minoritate în spațiul frontierei de est a Uniunii Europene.

Conferința va fi organizată pe cinci secțiuni: 1. Identitatea europeană din perspectivă istorică; 2. Minoritate și majoritate în Europa de Est; 3. Europa: „Unitate în diversitate”; 4. Fenomenul migrației în Europa; 5. Managementul relațiilor interetnice și securitatea comunitară. Lucrările conferinței se vor desfășura în limbile engleză și română (asigurându-se traducere simultană).

Mai multe informații pot fi solicitate la adresa: brie@igri.ro. Persoana de contact: Mircea Brie.

▪ despre buletinul informativ *Noutăți*

Lucrările științifice recent apărute și evenimentele de importanță majoră în domeniul cercetării minorităților naționale din România incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea lui sunt rugați să ne contacteze la adresa centru.doc@ispmn.gov.ro. Cei care nu doresc să primească acest buletin informativ sunt invitați să ne contacteze în acest sens.

Informații detaliate în legătură cu proiectul *Noutăți în cercetarea minorităților naționale din România* și numerele anterioare ale buletinului informativ se găsesc pe pagina de internet ISPMN [<http://ispmn.gov.ro/>].